

Tajni agenti, ki smo jih vzeli za svoje

Sinoči so v Narodni galeriji odprli razstavo z naslovom *Alan Ford teče častni krog*, na kateri je na ogled 162 originalnih stripovskih tabel iz prvih let nastajanja te kultne stripovske serije. Postavitev je sicer posvečena 50. obletnici začetka izhajanja satiričnih risanih zgodb o skupini TNT, groteskni družini tajnih agentov iz razpadajoče newyorške cvetličarne.

Gregor Butala

»Alan Ford je strip, ki sem ga prebiral že v mladosti, toda zaradi trajne aktualnosti svoje vsebine se mi zdi enako zanimiv še danes,« pravi Rok Glavan, vodja znanega ljubljanskega antikvariata, sicer pa pobudnik in srednji avtor razstave *Alan Ford teče častni krog*, ki so jo včeraj odprli v prostorih Narodne galerije. Vse do sredine oktobra bo tam na ogled 162 originalnih risb, ki jih je med letoma 1969 in 1975 za prvih 75 delov te stripovske serije narisal njen prvotni soavtor, italijanski ilustrator Roberto Raviola, bolj znan pod psevdonimom Magnus; ta se je potem posvetil drugim projektom, medtem ko je scenarist Luciano Secchi (z umetniškim imenom Max Bunker) z ustvarjanjem *Alana Forda* nadaljeval še mnogo let, vendar z drugimi risarji.

»Že pred časom sem začel razmišljati, kako bi bilo mogoče počastiti 50. obletnico začetka izhajanja stripa, ki je tako močno zaznamoval prostor nekdanje skupne jugoslovanske države, da je postal že kar nekakšna institucija z izjemnim vplivom na takratno popularno kulturo,« pojasni Glavan. Ko pa je kot antikvar naletel na zasebno zbirko originalnih Magnusovih risarskih tabel, je bil do razstave, ki je nastala v sodelovanju Narodne galerije, antikvariata Glavan ter zavoda Kultura in prosveta, le še korak. »Doslej največja razstava Magnusovih originalov je bila leta 2017 v Rimu, ko jih je bilo predstavljenih 30,« dodaja Glavan. »To pomeni, da gre za največjo razstavo izvornih tabel tega stripa na svetu sploh.«

Satira, ki je postala realnost

Bunker in Magnus sta bila v 60. letih prejšnjega stoletja ena najuspešnejših avtorskih navez v italijanski stripovski produkciji: strip *Alan Ford*,

poimenovan po enem glavnih likov serije, sta zasnovala kot parodijo na takrat priljubljene vohunske žanre (kamor so denimo spadali romani in filmi o Jamesu Bondu) in številne stripe o superjunakih, dodala pa sta ji tudi izrazito družbenokritično razsežnost. Zgodbe, ki govorijo o podvigih skupine obubožanih tajnih agentov, ki v boju proti mednarodnemu kriminalu in vsesplošni korupciji rešujejo svet, poleg nepozabnih protagonistov (ti so bolj ali manj nesposobni, a hkrati prebrisani in odločni) ponujajo predvsem črnohumorno satiro zahodne družbe, ki je obenem tudi kritika oblasti, kapitalističnega sistema in stanja sodobnega človeštva nasploh.

»To ni strip, ki bi bil politično korekten, pred njegovimi bodicami pravzaprav ni varen nihče,« meni Glavan. »Zanimivo pa je, da ga aktualno politično in družbeno dogajanje dela skoraj za preroškega; pravzaprav danes živimo v stripu, ki smo se mu nekoč smejali.« Poosebljenje tega je nemara znameniti Superhik, eden glavnih negativcev v tem stripu, ki slovi po neprijetnem zadahu – še bolj pa po tem, »da jemlje revnim in daje bogatim«. Če so se ob tej obrnjeni različici Robina Hooda slovenski bralci pred desetletji zabavali, lahko zdaj povsem podobne (in čisto nič zabavne) procese že skorajda od osamosvojitve naprej opazujejo v lastni državi.

Oblikoval je več generacij

Zanimivo je tudi, da je ostal Alan Ford kljub več prevodom v razne svetovne jezike dokaj neznan zunaj Italije, največji uspeh pa je dosegel ravno na območju nekdanje Jugoslavije, kjer je prvič izšel že leta 1970,

torej kmalu po nastanku, in dosegel neverjetno priljubljenost – ne samo zaradi domiselnih dialogov, zbadljivega humorja ter likov, s katerimi se v takratni samoupravni realnosti ni bilo težko poistovetiti, ampak zlasti po zaslugi izjemnega prevoda novinarja in urednika Nenada Brixyja, ki je izviren pretil v posebej za ta na-

men izumljeno vrsto visoke hrvaščine, ki je v kontrastu z umazaniam newyorškim predmestjem, kamor je umeščena večina dogajanja, samo še okrepila komične učinke. Strip je postal redno čtivo tako osnovnošolcev kot intelektualcev in si pridobil kulturni status, mnoge replike (kot na primer »Cena? Prava malenkost!«) pa so ponarodele in jih je med pripadniki generacij, katerih svetovni nazor je sooblikoval, slišati še danes. Vplive Alana Forda je bilo mogoče občutiti tudi v popularni glasbi in filmih (kot je bil na primer *Maratonci tečejo častni krog*). Njegov slovenski prevod (zanj je poskrbel Branko Gradišnik) smo nato dobili leta 1993, vendar ta različica nikoli ni dosegla priljubljenosti jugoslovanskih izdaj.

Fenomen Alana Forda v nekdanji skupni državi je v svoji knjigi *Cvetličarna v hiši cvetja: kako smo sprejeli in živeli Alana Forda* že pred časom temeljito obravnaval Lazar Džamić, beograjski novinar in marketinški strokovnjak, ki že dolga leta živi v Londonu. Med razlogi za uspeh tega stripa pri nas med drugim omenja podobnost naše in italijanske mentalitete, ki jima je žanr nadrealistične farse blizu, prav tako kot tudi absurdno pretiravanje, prisotno v vseh elementih tega stripa (novi slovenski prevod dopolnjene izdaje omenjenega dela bo sicer v kratkem izdala založba *cf.). Ob razstavi je izšel še obsežen katalog v treh jezikih (slovenščini, italijanščini in hrvaščini), za katerega so poleg Glavana in Džamića besedila prispevali še Max Modic, Mitja Velikonja, Zoran Smiljanić in številni drugi. Razstavo pa bodo spremljali tudi različni dogodki – prvi med njimi bo že v soboto, ko bo na ploščadi pred Narodno galerijo sejem stripov. x

Zanimivo je, da aktualno politično in družbeno dogajanje dela Alana Forda skoraj za preroškega; pravzaprav danes živimo v stripu, ki smo se mu nekoč smejali.

Rok Glavan

pobudnik in avtor razstave
Alan Ford teče častni krog



Razstava, ki so jo sinoči odprli v Narodni galeriji, je doslej največja razstava izvornih tabel stripa Alan Ford na svetu spleh. © Bojan Velikonja